

MEDITACIONS SOBRE LA DOLOR

Ànima que has viscut la dolor: ara veuràs el món d'una fàisó novella. Ara veuràs el *veritable* món. Tan mateix és ben fals tot ço que hom endavina a través de la joia i del fàcil lliscar dels dies! Cal una força que ens tregui d'aquella meravellada admiració. Cal una força que ens dugui a les mateixes entranyes de l'existència, per copsar-ne el secret. Aquesta força jo diria que és la dolor.

Jo no m'atreveria pas a dir que l'amor és una ficció, com tantes vegades s'ha repetit. L'amor és la més grossa realitat subjectiva. Però per ço com *acapara* tota la potencialitat afectiva del jo, ens priva d'apreciar l'altra realitat, la objectiva. L'estat amorós ve a ésser una lluita de dues realitats, en la qual lluita venç la interior, ofegant les veus disperses que ens arriben de fora, a l'atzar.

Però, tota amor ha d'ésser precisament passió? Sembla que no, de moment. Mes remaquem que la tranquil·la efusió envers alguna persona, no comporta el sentit ocult de *lligam* inconscient, que és la base de l'amor. Parlem sovint d'una *amor serena*, sense adonar-nos que aquesta frase significa una de les dues coses següents: o bé l'agotament, pel tedi, de la passió amorosa, o bé que la sensibilitat nostra ha resolt no inquietar-se cercant el motiu del *lligam* esmentat. I en cap dels dos casos no som arribats a la visió pura del món exterior.

Com serà possible, doncs, posseir la realitat, ço és, el secret de la vida? Ja ho

he dit més amunt: per la dolor. Cal entendre-la bé aquesta paraula, que jo judico la més enigmàtica, la més difícil de totes les expressions humanes. Sentir dolor vol dir sentir el misteri de l'eternitat, sentir a l'entorn nostre un buit sobtat i profund dins el qual l'ànima se'ns empetiteix i al mateix temps s'altifica.

No tothom pot sentir, o millor, *compendre* la dolor. Jo crec que per a copsar-ne tota l'amplitud, per a trobar-hi la sabor humana i divina que l'eleva a la categoria suprema, hom ha de posseir una ànima subtil. Fixeu-vos en què no dic: ànima complicada; dic en canvi: ànima subtil. Perquè un esperit treballat d'una multitud d'idees, d'impressions i de coneixements, pot no ésser subtil.

Poso aquesta condició prèvia, i per això menyspreo igualment la nul·litat de sentiment davant la fatalitat i la clamor de revolta momentània sense meditació, sense concentració.

No hem d'ajupir-nos, però, enfront de ço que apel·lem *Destí*. No hem d'anular-nos ni empetir-nos davant «el conjunt coordinat d'aqueixes lleis immutables de la natura que governen eternalment els nostres actes, dels quals elles són els reguladors impassibles», com vol Henry Bataille. Crec ferventment que la *intenció* precedeix al *fet*, que la nostra actitud pot tórce la via signada pel destí. És a dir: em decanto més vers la doctrina de Didac Ruiz, en aquest punt.

La dolor, per ço com ens advé sobtadament i se'ns enduu l'ànima, és una deu abundosa de literatura.

Els romàntics no sentien dolor. Ja re-

marcava el nostre Farrà i Mayoral que el romàntic és un ésser mancat de sensibilitat.

Dins el concepte pur de la poesia, per cenyir-me a un cas concret, la dolor porta de vegades a l'estridentia—Baudelaire,—però també sovint a la serenitat—Alcover, entre nosaltres.—Veu's-aquí com arribem a la *serenitat*.

La dolor ens duu aiximateix a la *bondat*, car en la dolor és quan pot mesurar-se millor la conducta humana. La bondat, indubtablement, és subjectiva, però sols amb la plenitud de convenciment pot establir-la cadascú.

Així, jo sé—no penso: sé—que *sóc* més *bo* que la majoria de les dones, però sé també que hi ha dones encara més bones que jo, en el sentit suara esmentat.

Ànima que has viscut la dolor: vola ara pel món, que no et serà ja tan estrany. Puix et fou mostrada tota la teva riquesa interior, recrea't ara en l'averiguació del que hi hagi fora de tu. Passa un esguard escrutador per damunt de cada cosa i forja't tu mateixa la vida plena, la vida segura que és fermança d'immortalitat.

JOAN CAPDEVILA ROVIRA.

DE «EL CAMÍ».

Pedagògiques

VII

La nostra llengua a l'escola

La manca de veritable opinió és la causa del miserable estat de nostres escoles. La gènere actual, preparada segons els procediments i mètodes de les escoles ve-

lles, no pot comprendre la transcendència i valor de l'ensenyament modern i això fa que el mestre tingui d'emplear, encara, procediments irracionals i arcaics, i hagi d'actuar impulsat per exigències externes, desconexedores les més de les vegades de tota noció de Pedagogia. Tal succeeix amb l'ús de la llengua castellana com a únic medi de comunicació entre mestres i deixebles. Error lamentable! L'alumne, en l'edat en què freqüenta l'escola, no es troba en condicions de comprendre perfectament el significat dels elements constitutius del discurs castellà, i això fa que l'adaptació de coneixements sigui defectuosa.

No cal profunditzar molt en el camp de la Pedagogia per comprendre que no hi ha com la llengua mare per a utilitzar en l'ensenyament dels infants; cal tenir, només, un poc de jui.

Amb l'ús exclusiu del castellà, s'obliga l'alumne a expressar-se en una llengua estranya per a ell; i, així, què podem esperar del deixeble? Desgraciadament, lo que fins avui venim obtenint; ço és: carència absoluta de bona fonamentació, per quant els coneixements adquirits a costa de sacrificis, ocasionats aqueixos per esforços d'intel·ligència, resulten febles i, per consegüent, poc sòlids i duradors. I pensar que en menys temps i esforços es podrien obtenir altres i més saonats fruits!

Continuant així, no sols es restaran coneixements a la ment del noi, i per correspondència se retrassará sa preparació, sinó que fins i tot es continuarà desconexent científicament i no rutinariament, com fins ara, el mateix castellà que els de Madrid s'empenyen en imposar-nos. I és que no és pas lo mateix obligar a què el ensenyament en les escoles de Catalunya i Bascònia es faci en castellà, o que, en

Pàgines en divulgació

Un estudi d'En Rovira i Virgili sobre En Prat de la Riba

I

«L'home en qui apar primer la consciència nacional és el ver creador de la nacionalitat», ha dit un escriptor polonès, Lutowski. En Prat de la Riba fou qui, primer que ningú, va tenir, a la Catalunya contemporània, la consciència plena de la personalitat nacional del nostre poble. Per això sol ja mereix el nom de re-creador de la Nació nostra.

Quan afirma la substantivitat nacional de Catalunya, la veu d'En Prat és més clara, més ferma, més segura que mai. Tenia vint anys, i deia als companys seus, els escolars de Barcelona: «Vinc a parlar-vos de la Pàtria catalana, que, petita o gran, és l'única patria nostra». Ell afirma amb una bella audàcia el fet i el dret de la Nació catalana. I, en parlar així, no expressa una convicció doctrinal, ans bé, exterioritza una convicció biològica que el seu noble afany intel·lectual va fixar i reforçar després, amb la sòlida base d'una doctrina coherent.

Dins d'En Prat de la Riba s'havia revelat l'ànima nacional de Catalunya. Hi havia en el seu esperit una concentració de catalanitat. Era com un orgue individual de la consciència de la nació catalana. Homes com ell proven per sí sols l'existència d'una nació, àdhuc estant aquesta mig colgada sota les ruïnes dels segles.

L'estil mateix d'En Prat de la Riba és, ho podem dir així, un estil nacionalista. Hi ha a les seves frases rotundes, a les seves paraules franques, una meravellosa força de plenitud. La ploma d'En Prat no vacil·la, ni dona tombos, ni cerca eufemismes, ni deixata les afirmacions. Segueix una ratlla dreta, segura i coratjosa.

I és que està moguda per un esperit on la consciència nacional ha arribat al descabellament perfecte. En Prat de la Riba

és el primer català renacionalitzat del tot després dels segles ubacs del decaïment de Catalunya. Està alliberat de les deformacions que en l'ànima dels catalans, àdhuc de molts catalanistes, havia produït l'acció desnacionalitzadora de la influència castellana.

Aquella bifurcació de la consciència catalana que veiem als primers períodes del catalanisme, i que En Prat qualifica amb raó de monstruosa; aquella bifurcació espiritual entre el sentit de la catalanitat i el catalanisme disfressat d'espanyolisme que veiem en els homes de la renaixença patriòtica del Vuitcents, no existeix ja en l'ànima d'En Prat. El seu esperit és català, tot català. Sap que, per als catalans, les deixalles del període decadentista, lluny d'ésser substància pròpia, són simples postissos. I rebutja aquests postissos, no perquè en si mateixos siguin bons o dolents, admirables o vituperables, sinó simplement perquè no són cosa nostra. Els catalans poden respirar i admirar i convertir en pròpia substància les institucions, les creacions i els ensenyaments de tots els pobles; però han de servir la independència de la llur personalitat, han de ser sempre ells mateixos. L'arbre pren de la terra i de l'aire tots els elements que li convenen; però no es confon ni s'uneix substancialment amb la terra o amb l'aire.

Aquesta independència espiritual, que és l'essència del nacionalisme, En Prat la sentia plenament. Ell mateix n'era un viu exemple. Ell era un català especialment independitzat. «Si hi ha catalans que neguen l'unitat nacional d'Espanya, aquesta negació és ja per si sola un argument contra l'existència de tal unitat.» Així ve a dir, en una confessió arrencada als propis sentiments per la probitat mental,

En Rafael Altamira en la segona edició de la seva *Psicología del pueblo español*. Doncs bé. En Prat fou el primer català contemporani que, amb el seu cas viu, demostrà que Espanya no és una unitat nacional, i que quan hom li ha cercat un il·lusori esperit comú aquest ha estat el de Castella.

En tots els homes del catalanisme anterior a En Prat hi trobarem, en grau més o menys accentuat, aqueixa bifurcació monstruosa. Hi trobarem l'esperit català empeltat de castellanisme. I d'això que era una contradicció fonamental, ells volien fer-ne una artificial harmonia. Per a explicar la natura de la pretesa nació espanyola, hom recorria a la metàfora de la varietat dins la unitat, o a la del tronc i les branques, o aquella altra usada per N'Almirall, de la casa amb diversos establers. D'aquí venia la concepció de Catalunya com a una part de l'Espanya-nació. D'aquí ha vingut el «regionalisme», en son ver sentit, o sigui la teoria que fa de Catalunya una regió de la nació espanyola.

Quan la diferència entre regionalisme i nacionalisme no és sinó una qüestió de nomenclatura i d'oportunitat política—com ha succeït en el cas de la Lliga Regionalista—la cosa no té sinó una importància molt secundària. Però si hem de donar a cada terme sa valor pròpia, ens cal reconèixer que en el cas d'Espanya no hi ha res més oposat al nacionalisme que el regionalisme. En Prat ens ho fa veure en un dels més eloqüents passatges de *La Nacionalitat Catalana*. L'orador jaumi senyor Vázquez de Mella ha fet perfectament bé, des del seu punt de mira, en presentar com a conceptes oposats, antitètics, el «regionalisme nacional» i el «nacionalisme regional», com ell diu. Els regionalistes nacionals admeten regions dins la nació espanyola, varietats regionals dins la unitat nacional d'Espanya. Els nacionalistes—o polinacionistes, segons la terminologia d'En Vázquez de Mella—neguen que Espanya sigui una unitat nacional i afirmen la realitat de diverses nacions ibèriques, batejades im-

pròpiament amb el nom de províncies i de regions per la terminologia vella i equiparades així indegudament a les veres regions, a les simples varietats regionals de la nació castellana.

Catalunya, la Catalunya total, no és una part de la nació espanyola,—que no existeix, o bé és la nació castellana,—sinó un tot nacional. Els llaços federatius que els nacionalistes accepten deixen entera i lliure la personalitat espiritual de la nació, considerada com una unitat distinta i independent.

Es En Prat de la Riba qui ens va donar aquesta concepció del problema de Catalunya. Es ell, pròpiament, el primer nacionalista català. Perquè a Catalunya, com en tants d'altres pobles, el patriotisme és una cosa molt moderna. El patriotisme és un concepte materialista. El nacionalisme, grau més alt de l'evolució de la consciència nacional, és un concepte espiritualista.

De la força espiritual del nacionalisme, totes les obres, escrits i discursos d'En Prat en resplendeixen. En llegir-los, hom sent passar aqueixa força per sota la prosa bategant i rítmica. El ritme sol de la prosa d'En Prat té un poder de convicció i de proselitisme. En Prat de la Riba, escriptor i teoricista, no és un home de ciència fred, objectiu, que guaita de fora estant; sinó que és l'esperit mateix de Catalunya, exterioritzant-se en l'esclat d'una bella i robusta prosa, on la noble passió i emoció continguda gonflen de vida les frases i els paràgrafs.

En Prat de la Riba és el prototipe «catalanista radical», en el més propi i exacte sentit dels mots, perquè ell cercà i trobà el fonament del catalanisme en la rel mateixa del nostre poble, és a dir en la seva substantivitat nacional. En els que el precediren, el sentit catalanista era encara a les fulles (catalanisme costumista), o a les branques (catalanisme literari, artístic, històric, jurídic), o a la soca (catalanisme polític). Amb En Prat de la Riba el catalanisme arriba a la rel mateixa de l'arbre de Catalunya i esdevé catalanisme espiritual, és a dir, nacionalisme.

A. ROVIRA I VIRGILI.